

Trendid ja konkurentsivõime elektroonilise side valdkonnas

Eesti paistab rahvusvahelises võrdluses silma sideteenuste hea katvuse ja kiirusega. Mobiilne internet on Eestis taskukohane ja rahvusvaheliselt väga konkurentsivõimeline, kuid kaabliga ühenduste hinnad on lähiriikidega võrreldes kallid, eriti suurte kiiruste puhul. Konkurentsivõimet Eesti sideteenuste valdkonnas saaks parandada, kui muuta sidetaristuga arvestamine kõigis ehitusprojektides tavapäraseks ja õigusaktidega kohustatud osaks ning vältides põhjendamatuid nõudeid sidevõrkude rajamisel.

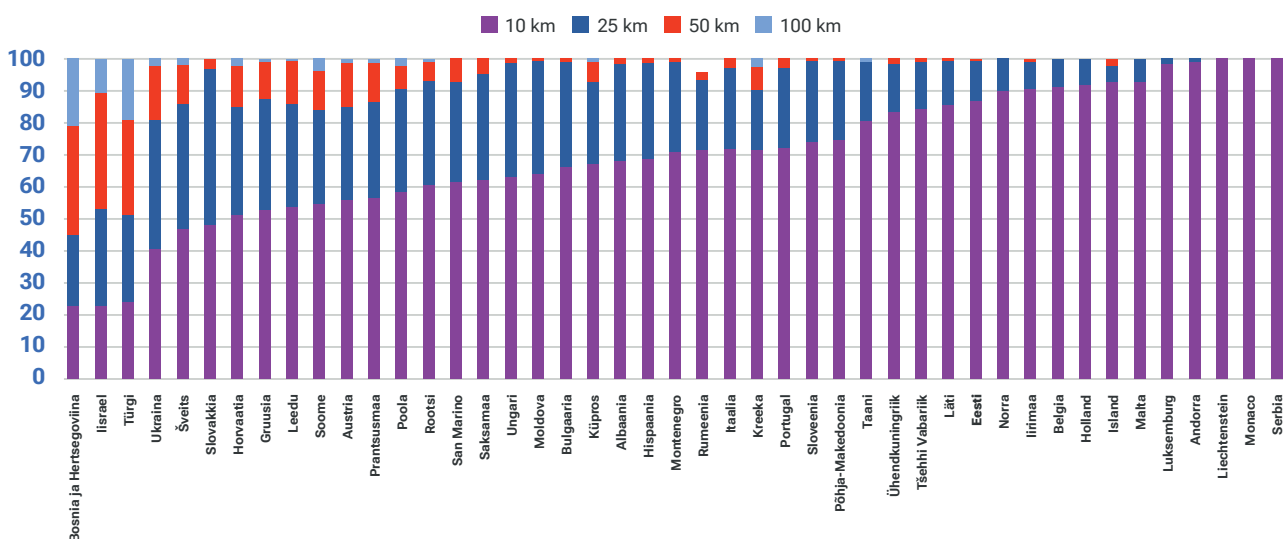
Globaalse sidevõrgu laienemine loob Eesti ettevõtetele uusi äri võimalusi, teisalt omavad eelkõige USA ja Hiina päritolu digikorporatsioonid üha suuremat osa globaalsest sidetaristust. Jõudude tasakaalustamiseks on Euroopas hakatud nägema vajadust suurema kapitaliseeritusega tugevamate telekommunikatsiooniettevõtete järele. See eeldaks sideturu killustatuse vähendamist ja regulatsioonide suuremat ühtlustamist.

Lühiraport on valminud uurimissuuna „[Majanduse konkurentsivõime tulevik](#)“ raames. Uurimissuunas analüüsitakse Eesti majanduse tulevikuväljavaateid, võimalusi ja takistusi ning esitatakse perspektiivikaid majanduspoliitilisi soovitusi. Uurimissuund on osa Riigikogu majanduskomisjoni poolt kokku kutsutud konkurentsivõime ekspordikogu tööst.

Uurimissuuna materjalid:
www.arenguseire.ee

Eestis on valguskaablivõrguga katvus Euroopa võrdluses kõrge (86%). Enamik hooneid, mis on veel valguskaabliga ühendamata, asuvad baasvõrgule väga lähedal – kuni 10 km kaugusel. Samas on Eesti fikseeritud asukohaga püsühenduste kiiruselt 66. kohal 154 riigi seas¹ ning jääb selles võrdluses pigem allapoole oma võimekust, st võrgud võimaldaksid tegelikult kasutusest suuremaid ühenduskiirusi.

Mobiilse interneti kiiruste võrdluses paikneb Eesti maailmas 24. kohal 102 võrreldud riigi seas – enamik Euroopa riike jääb Eestist tahapoole.² Eesti välisühenduste arv, vaatamata kaablite sihipärastele lõhkumistele Läänemeres, on suhteliselt hea ja võimaldanud katkestusteta ühendust. Mandritevaheliste ühenduste puhul on mereteed endiselt optimaalsed ning nende parandamine on kordades odavam kui uute kaablite rajamine.

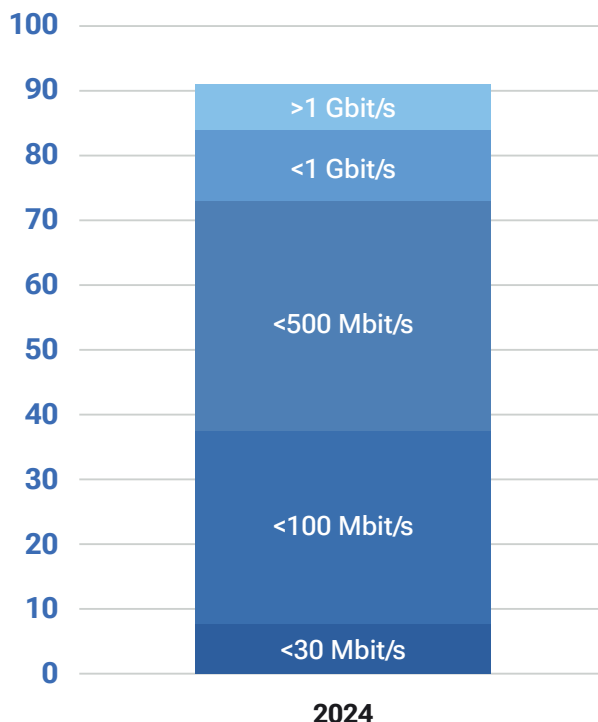
Joonis 1. Riikide rahvastiku kaugus lähimast fiiberoptilisest liitumispunktist 2023. aastal
Allikas: International Telecommunication Union (2025)

Eesti ettevõtted liiguvad suuremate ühenduskiiruste kasutamise suunas. 2024. aastal oli internetiühendus 97,7% ja interneti püsüühendus 91% Eesti ettevõtetest.³ Oma interneti püsüühenduse allalaadimiskiirusega oli rahul 86,6% ettevõtetest, mis on küllaltki kõrge näitaja ning viitab, et sidevõimalused ei ole konkurentsivõimet oluliselt halvendav tegur. Eestis on hüppeliselt suurenenud 1 Gbit/s ja kiiremate ühenduste ostmise äriklientide seas – viimastes kvartalites on kasv olnud kolmekordne.

Mobiilse interneti taskukohasus toetub konkurentsile, valguskaablivõrgu arendamine eeldab aga mahtu. Mobiilse interneti hind Eestis on suhteliselt soodne tänu kolme suure telekomiettevõtte tihedale konkurentsile. Ka laiemalt on Euroopa regioonis mobiilse interneti hinnad muu maailmaga võrreldes soodsad – nt 2023. aastal oli mobiilse internetiteenuse keskmine tarbijalt saadav kuine käive Euroopas 14,8 eurot, samas kui USAs 41,7 ja Jaapanis 22,6 eurot.⁴ Samas on fikseeritud lairibaühenduste hinnad Eestis lähiriikidega võrreldes kallid, eriti suurte ühenduskiiruste puhul.

Püsüühenduste turul on konkurentsi tihendamine ja seeläbi madalama hinnani jõudmine keerukas, sest Eesti turg on väike, taristusse investeerimine on kallisk ja väljaspool tiheasustust äärmiselt mitteatraktiivne. Teenusepakkujad kontrollivad sageli ka lõpptarbijat liitumispunkti ja kaablit, mis piirab operaatorivahetust. Lisaks esineb eba-proportsionaalseid nõudeid sideehitusele, mis muudavad ehituse kalliks (näiteks nõue paigaldada valguskaabel kahe meetri sügavusele või lisada juba kaitsetorus olevale kaablile uus kaitsetoru). **Olukorda võib muuta kiire ühenduse loomine riigi abiga ning elektrikaablitega koos rajatava operaatorineutraalse internetivõrgu laiem levik.**

Globaalne sidevõrk kasvab, kuid võimaluste kõrval süveneb Euroopa sõltuvus ja investeerimisvajak. Infrastruktuur on alus, mis avab tee uutele turgudele. Näiteks parandab Aafrikat maailma digitaristuga ühendav 45 000 km pikkune merekaabel 2Africa ülikiire interneti kättesaadavust kolmel kontinendil ligi 3 miljardi inimese jaoks. Sellised arengud loovad ka Eesti ettevõtetele uusi võimalusi teenuste digitaliseerimises, äppide arendamises või e-kaubanduses Aafrika turul. Teisalt omavad hiidkorporatsioonid nagu Google, Meta, Apple ja Amazon üha suuremat osa globaalset sidet tagavaid merekaableid. Jõudude paremaks tasakaalustamiseks on hakatud Euroopas arutama vajaduse üle omada suurema kapitaliseeritusega suurettevõtteid, et kasvatada investeerimisvõimekust, mida andmemahtude mitmekordistumine ja 5G arendamine nõuab. Euroopa madalamad sidehinnad peegelduvad paratamatult ka Euroopa telekomiettevõtete kahanenud kasumlikkuses ja investeerimisvõimes.⁴ Euroopa investeeringud per capita (117,9 eurot aastas) jäävad selgelt alla Jaapanile (187,6 eurot aastas) ja USA-le (226,4 eurot aastas).

Joonis 2. Interneti püsüühendusega ettevõtete osakaal ühenduskiiruste kaupa, 2024 (%)
Allikas: Statistikaamet (IT001)

SEKTORI ETTEPANEKUD RIIGI TEGEVUSEKS

Konkurentsivõimet Eesti sideteenuste valdkonnas parandaks see, kui muuta sidetaristuga arvestamine kõigis ehitusprojektides, sh teede ja hoonete ehituses, tavapäraseks ja õigusaktidega kohustatud osaks.

Kohalike omavalitsuste ja maaomanike suurem teadlikkus kaasaegse side valdkonnas võiks aidata vältida põhjendamatuid nõudeid sidevõrkude rajamisel ning soodustada majasiseste valguskaablivõrkude rajamist, mis omakorda suurendab valikuvõimalust ja aitab alandada püsüühenduse hinda.

Viited:

1. [Speedtest Global Index](#). Ookla LLC
2. Ookla. [Ookla's Open Data Initiative](#)
3. Statistikaamet, tabel [IT001](#)
4. ETNO. [State of Digital Communications – 2024](#). Connect Europe